

Deklaracja Polityki Erasmusa

Deklaracja Polityki Erasmusa i strategia Instytutu Fizyki wynika z charakteru i skali Instytutu oraz nowych perspektyw na przyszłość, które otwierają się w ostatnim czasie. Instytut Fizyki Polskiej Akademii Nauk (IFPAN) jest wysokiej klasy instytutem naukowym i badawczym w Warszawie, który konsekwentnie plasuje się w grupie najlepszych instytucji badawczych w dziedzinie fizyki w Polsce, pod względem wpływu i wyników badań. Instytut tworzy interdyscyplinarne grono ponad 250 naukowców dysponujących najnowocześniejszą infrastrukturą i wiedzą w różnych dziedzinach fizyki eksperymentalnej i teoretycznej. Posiada rozwiniętą współpracę międzynarodową z wieloma znanymi ośrodkami europejskimi, amerykańskimi, japońskimi i australijskimi. Jest również wydawcą w pełni otwartego czasopisma naukowego Acta Physica Polonica A. IFPAN prowadzi międzynarodowe studia doktoranckie od prawie trzech dekad i przyznaje około 10-20 tytułów doktorskich w skali roku. Obecne grono doktorantów liczy nieco ponad 130 osób, z czego ponad 50% stanowią obcokrajowcy, w tym obywatele innych krajów UE. W 2019 roku Instytut, we współpracy z ośmioma innymi instytutami badawczymi w czterech dyscyplinach naukowych: biologii, chemii, fizyce i medycynie, powołał Warszawską Szkołę Doktorską Nauk Ścisłych i BioMedycznych [Warsaw-4-PhD]. Od 2017 roku Instytut w pełni wdrożył system ECTS.

Strategia Instytutu w zakresie programu Erasmus ma na celu dalszą modernizację poprzez większe umiędzynarodowienie współpracy badawczej i sieci kształcenia doktorantów, większą integrację z Europejską Przestrzenią Edukacyjną oraz wdrożenie zasad programu Erasmus. Ponadto uczelnia zamierza rozwinąć bardziej uporządkowaną współpracę z partnerami zagranicznymi w zakresie kształcenia doktorantów i, aby osiągnąć ten cel, zamierza również korzystać z programu Erasmus. Bardziej zorganizowana współpraca pomoże zapewnić długoterminową stabilność międzynarodowego szkolenia, czyniąc je mniej zależnym od działań poszczególnych grup badawczych.

Instytut zamierza, aby uczestnictwo w programie Erasmus przyczyniało się w znaczącym stopniu do mobilności jego naukowców, a zwłaszcza do jakości odbywanych wyjazdów. Mobilność pracowników i studentów ma kluczowe znaczenie dla priorytetów Instytutu i jego celów strategicznych we wszystkich obszarach. Jest to najlepszy sposób na zapewnienie umiędzynarodowienia, poszerzenia współpracy, wymiany doświadczeń, szkolenia pracowników i studentów w zakresie nowych umiejętności oraz integracji z europejskim i światowym środowiskiem naukowym. Instytut realizował mobilność pracowników w ramach poprzednich programów Erasmus, ale naszą strategią w obecnej edycji jest włączenie w działania Erasmusa także doktorantów. W ten sposób korzyści płynące z większej mobilności mogą dotrzeć do naszych naukowców już na wcześniejszym etapie. Co więcej, ułatwi to również wzajemne przyjmowanie naukowców, a zwłaszcza doktorantów z zagranicznych grup badawczych, na dłuższe pobyty w naszym instytucie.

Wpływ udziału w programie Erasmus na modernizację i umiędzynarodowienie Instytutu jest jasny i oczywisty - współpraca z wiodącymi ośrodkami naukowymi skutkuje podnoszeniem standardów pracy naukowej, wzmacnia i inspirowanie do dalszych kontaktów międzynarodowych, rodzi synergii między dziedzinami badań. Wiedza i umiejętności nabyte podczas mobilności pracowników przekładają się bezpośrednio na wysokiej jakości publikacje naukowe i popularnonaukowe oraz badania o zasięgu krajowym i globalnym, które są podstawowym dorobkiem Instytutu, decydują o jego pozycji i zapewniają długofalowe korzyści dla jego funkcjonowania. Umiejętności zawodowe i interpersonalne nabyte przez uczestników programu Erasmus nie ograniczają się do działalności w Instytucie, ale emanują również na szersze kręgi społeczeństwa poprzez udział w aktywności społecznej na poziomie miejskim i gminnym, działalność popularyzatorską i upowszechniającą naukę, a także przynoszą korzyści społeczeństwu poprzez większą otwartość i doświadczenie oraz lepsze umiejętności społeczno-organizacyjne i interpersonalne zdobyte podczas mobilności. Uczestnictwo doktorantów może potencjalnie przynieść społeczeństwu większe korzyści niż mobilność pracowników, ponieważ znaczna część doktorantów kontynuuje karierę poza środowiskiem akademickim.

Instytut zamierza uczestniczyć w Akcji Kluczowej 1 programu Erasmus - mobilność studentów i pracowników szkolnictwa wyższego. Instytut nie prowadzi studiów licencjackich ani magisterskich. Zamierzamy, aby działanie to miało dwa elementy - (1) wyjazdy pracowników na szkolenia oraz (2) wyjazdy doktorantów na staże.

(1) W poprzednich projektach Erasmusa realizowaliśmy krótkie (średnio 7 dni) wyjazdy pracowników (STT) i zamierzamy kontynuować to działanie. Celem wyjazdów szkoleniowych do zagranicznych ośrodków naukowych jest nabycie, a następnie przyswojenie wiedzy i umiejętności w środowisku naukowym Instytutu oraz rozpoczęcie lub pogłębienie międzynarodowej współpracy naukowej. Uczestnicy mobilności mają m.in. poznać i dobrze opanować wykorzystanie nowego sprzętu, technik eksperymentalnych i teoretycznych (analitycznych i numerycznych), a także podzielić się zdobytą wiedzą po powrocie do Instytutu. Ważną korzyścią jest również możliwość weryfikacji i doskonalenia umiejętności językowych uczestników.

(2) Nowym działaniem, które Instytut zamierza podjąć są wyjazdy doktorantów w ramach programu Erasmus+. Szkoła doktorska [Warsaw-4-PhD], w której Instytut uczestniczy, ma w pełni wdrożony system ECTS, a Instytut zamierza nawiązać współpracę z innymi instytucjami prowadzącymi studia III stopnia (doktoranckie) w formie Porozumień o programie zajęć (Learning Agreements). W ten sposób będziemy mogli realizować dłuższe mobilności studentów i nauczycieli (SMS i STA). Wielu naszych studentów już teraz bierze udział w szkoleniach i wyjazdach do zagranicznych instytucji, jednak programy Erasmus pozwolą nam zintensyfikować te działania, a także przyniosą dodatkowe korzyści w postaci nawiązania bardziej zorganizowanej współpracy z wybranymi uczelniami zagranicznymi w formie Porozumień o programie zajęć (Learning Agreements). Pozwoli to zapewnić długofalową stabilność szkolenia naukowego na poziomie międzynarodowym, czyniąc je mniej zależnym od działań poszczególnych grup badawczych. Za punkt wyjścia dla tych działań posłuży szereg obowiązujących umów *co-tutelle*, które Instytut zawarł z francuskimi uczelniami.

Głównym celem mobilności doktorantów będzie szkolenie, ponieważ komponent wykładowy w programach studiów doktoranckich jest zazwyczaj stosunkowo niewielki. Na przykład w szkole doktorskiej w Instytucie należy zdobyć 30 punktów ECTS w ciągu 4 lat studiów. Takie wyjazdy szkoleniowe stanowią nieodzowny element kształcenia 3-ego stopnia, umożliwiając studentom zapoznanie się z różnorodnymi metodami i urządzeniami eksperymentalnymi oraz współczesnymi implementacjami narzędzi matematycznych i numerycznych. Wyjazdy umożliwiają przyswojenie dobrych praktyk pracy naukowej oraz rozwijają otwartość na współpracę z kolegami o odmiennych podejściach i poglądach. Zamierzeniem jest tu zarówno wysyłanie studentów do innych instytucji za granicą, jak i przyjmowanie studentów z instytucji partnerskich. Jest to doskonały sposób na wspieranie dłuższej i lepszej współpracy oraz Europejskiej Przestrzeni Edukacyjnej.

Instytut prowadzi szereg wykładów i kursów na poziomie doktoranckim, wszystkie w języku angielskim, więc przyjeżdżający doktoranci będą zachęceni do wzięcia w nich udziału i będą mogli zdobywać punkty ECTS - co zostanie określone w odpowiednich umowach międzyinstytucjonalnych. Punkty ECTS za zajęcia oferowane w Instytucie są podane w katalogu zajęć dostępnym na stronie internetowej Instytutu. Na stronie dostępne są również archiwalne informacje o zajęciach oferowanych w latach ubiegłych od 2017 roku. Zdecydowana większość zajęć (w tym wszystkie zajęcia obowiązkowe) jest ogłaszana poprzez oficjalny program dydaktyczny szkoły doktorskiej (obejmuje zajęcia oferowane we wszystkich 9 instytutach tworzących szkołę), nie później niż 5 miesięcy przed rozpoczęciem danego roku akademickiego, zgodnie z wymogami regulaminu szkoły doktorskiej. Istnieje mechanizm umożliwiający dodanie dodatkowych wykładów i kursów fakultatywnych w terminie późniejszym, ale przed rozpoczęciem semestru. Doktoranci szkoły mogą bez ograniczeń uczestniczyć i uzyskiwać zaliczenia z dowolnych przedmiotów oferowanych przez wszystkie uczestniczące w szkole doktorskiej instytuty.

Szkoła doktorska obejmująca programy doktoranckie 9 instytutów przechodzi na w pełni zdigitalizowany system zarządzania zajęciami i zaliczeniami studenckimi poprzez system USOS, z którego korzystają obecnie uniwersytety w Polsce - jest pierwszą uczelnią nieuniwersytecką, która podjęła się tego przedsięwzięcia. Wdrożenie systemu zostało rozpoczęte i postępuje w poszczególnych instytutach. W pełni zdigitalizowany system znacznie ułatwi integrację z inicjatywą "Erasmus bez papieru", Europejską Kartą Studenta oraz działaniami proekologicznymi.

Oczywiście wszyscy doktoranci uczestniczący w mobilności przyjazdowej (lub mobilności mieszanej) otrzymają takie same pełne możliwości jak doktoranci miejscowi, w tym dostęp do urządzeń, publikacji naukowych, stanowisk komputerowych. Instytut ma znaczne doświadczenie w zakresie integracji i pomocy przyjeżdżającym studentom zagranicznym z uwagi na licznych studentów z zagranicy przyjętych na przestrzeni lat na studia doktoranckie w Instytucie. Wielu z tych studentów pochodzi z krajów spoza UE, takich jak Ukraina, Indie, Pakistan, Iran i Brazylia. Instytut zapewni aktywne wsparcie w załatwianiu dokumentów pobytowych, formalności administracyjnych i ubezpieczeniowych, czy znalezieniu zakwaterowania. Wszystkie informacje dla studentów i ogólna komunikacja prowadzone są w języku angielskim. Instytut prowadzi kursy języka polskiego na kilku poziomach w sposób ciągły - są one oferowane w każdym semestrze. Studenci przyjezdni będą zachęceni do uczestnictwa w nich, co ułatwi im również integrację ze społecznością lokalną, a także z innymi studentami zagranicznymi i pracownikami Instytutu.

Ponieważ mamy już duże doświadczenie w zakresie mobilności pracowników, planujemy kontynuować ich realizację w projektach Erasmusa od samego początku okresu 2021-2027. Wywierały one do tej pory widoczny wpływ na ogólną mobilność pracowników, dlatego docelowo będziemy realizować rocznie 10-20 krótkoterminowych mobilności pracowników w celach szkoleniowych (STT). Z naszych dotychczasowych doświadczeń wynika, że program ten ma szczególnie duży wpływ na młodych naukowców i naukowców podejmujących intensywniejszą działalność naukową po przerwie w karierze lub okresie spowolnienia, ponieważ daje im możliwość wzięcia udziału w mobilności i rozpoczęcia własnej współpracy, zanim uda im się zdobyć środki z grantów na pokrycie kosztów takich podróży. Naturalnie, jeśli taka mobilność się powiedzie, pomoże ona w zdobyciu grantów - jest to użyteczny mechanizm wspomagający.

Mobilność studentów w celu odbycia praktyk (SMT) została już z powodzeniem zintegrowana z naszymi procedurami administracyjnymi. Jednakże, mobilność doktorantów na studia (STS), będzie wymagała przygotowania niezbędnych procedur i infrastruktury administracyjnej. W odpowiednim czasie należy przygotować i podpisać odpowiednie umowy międzyinstytucjonalne z partnerami naukowymi/edukacyjnymi. To otworzy nas na mobilność studentów i nauczycieli. Celem byłoby 5-10 średnioterminowych wyjazdów studentów rocznie gdy procedury i umowy zostaną w pełni wdrożone. Szacowany czas osiągnięcia tego celu to około 3 lata, około 2024 roku.

Ponieważ Instytut jest małą instytucją w porównaniu z uniwersytetami, koordynator Erasmusa w Instytucie będzie mógł osobiście monitorować wszystkie wyjazdy i przyjazdy we współpracy z Dyrektorem Instytutu (będącym jego prawnym przedstawicielem) oraz Kierownikiem Studiów Doktoranckich w Instytucie przy współpracy z Sekretariatem Doktoranckim. Koordynator uczestniczy w przygotowaniu mobilności i monitoruje ich raportowanie. Instytut opracował formalne narzędzia do przygotowania i raportowania mobilności.